

(Paris 1957), *Qu'est-ce que la grandeur française?* (Paris 1958), *Perspectives de l'homme. Existentialisme, pensée catholique, marxisme* (Paris 1959), *Questions à Jean-Paul Sartre, précédées d'une lettre ouverte* (Paris 1960, *Jean-Paul Sartre ve Marksizm*, trc. Selâhattin Hilâv, İstanbul 1962), *L'itinéraire d'Aragon. Du surréalisme au monde réel* (Paris 1961), *Dieu est mort: étude sur Hegel* (Paris 1962), *D'un réalisme sans rivages. Picasso, Saint-John Perse, Kafka* (Paris 1963, *Kıyısız Bir Gerçekçilik Üzerine*, trc. Mehmet Doğan, İzmir 1982), *Picasso-Saint John Perse-Kafka* (Mehmet H. Doğan, İstanbul 1991), *Qu'est-ce que la morale marxiste?* (Paris 1963), *De l'anathème au dialogue. Un marxiste s'adresse au concile* (Paris 1965, *Aforozdan Diyaloğa*, trc. Sadık Kılıç, İstanbul 1986), *Karl Marx* (Paris 1965, *Karl Marx'ın Fikir Dünyası*, trc. Adnan Cemgil, İstanbul 1969; *Marks İçin Anahtar*, trc. A. Taner Kışlalı, Ankara 1974), *Marxisme du XXe siècle* (Paris 1966, *Yirminci Yüzyılda Marksizm*, trc. Galip Aydın, İstanbul 1968), *La pensée de Hegel* (Paris 1966), *Le problème chinois* (Paris 1967), *Lénine* (Paris 1968), *La liberté en sursis. Prague 1968* (Paris 1968), *Peut-on être communiste aujourd'hui?* (Paris 1968), *Pour un réalisme du XXe siècle. Dialogue posthume avec Fernand Léger* (Paris 1968), *Pour un modèle français du socialisme* (Paris 1968), *Le grand tournant du socialisme* (Paris 1969, *Sosyalizmin Büyük Dönemeci*, trc. İ. Banguoğlu – K. Yargıcı, İstanbul 1970), *La peinture abstraite et l'œuvre de James Pichette* (Paris 1969), *Marxistes et chrétiens face à face. Peuvent-ils construire ensemble l'avenir?* (Paris 1969, Quentin Lauer ile birlikte), *Garaudy par Garaudy: entretiens avec Claude Glayman* (Paris 1970), *Toute la vérité* (Paris 1970), *Esthétique et invention du futur* (Paris 1971), *Reconquête de l'espoir* (Paris 1971), *L'alternative* (Paris 1972), *Danser sa vie* (Paris 1973), *Défataliser l'histoire* (Cenevre 1973), *60 œuvres qui annonçèrent le futur* (Cenevre 1974), *Ludmila Tcherna. Erotisme et mystique* (Paris 1975), *Parole d'homme* (Paris 1975), *Le projet espérance* (Paris 1976), *Comment l'homme devint humain* (Paris 1978, *İnsanlığın Medeniyet Destanı*, trc. Cemal Aydın, İstanbul 1995, 2012), *Pour un dialogue des civilisations* (Paris 1977, *Medeniyetler Diyaloğu*, trc. Cemal Aydın,

İstanbul 2011), *Qui dites-vous que je suis?* (roman, Paris 1978), *Appel aux vivants* (Paris 1979, *Yaşayanlara Çağrı*, trc. Cemal Aydın – Nuri Aydoğmuş, İstanbul 1986), *Il est encore temps de vivre* (Paris 1980), *l'İslam habite notre avenir* (Paris 1981, *Geleceğimizde İslâm Var*, trc. Cemal Aydın, İstanbul 2014), *Pour l'avènement de la femme* (Paris 1981), *Promesses de l'İslam* (Paris 1981, *İslâm'ın Vadettikleri*, trc. Salih Akdemir, İstanbul 1984), *L'affaire israël* (Paris 1983, *Siyonizm Dosyası*, trc. Nezih Uzel, İstanbul 1983), *Biographie du XXe siècle. Le testament philosophique de Roger Garaudy* (Paris 1985, *Yirminci Yüzyıl Biyografisi*, trc. Ahmet Zeki Ünal, Ankara 1998), *Mosquée, miroir de l'İslam* (Paris 1985, *İslâm'ın Aynası Camiler*, trc. Cemal Aydın, İstanbul, 2013), *Pour un islam du XXe siècle* (Sevilla Bildirisi, Paris 1985), *Palestine. Terre de messages divins* (Paris 1986, *İlâhî Mesajlar Toprağı Filistin*, trc. Cemal Aydın, İstanbul 2011), *l'İslam vivant* (Cezayir 1986, *İslâm ve İnsanlığın Geleceği*, trc. Cemal Aydın, İstanbul 1990), *A contre-nuit* (şiir, Lozan 1987), *İslam en occident. Cordoue, capitale de l'esprit* (Paris 1987), *La poésie vécue. Don Quichotte* (Paris 1988, *Yaşanmış Şiir: Don Kişot*, trc. Cemal Aydın, İstanbul 2012), *Mon tour du siècle en solitaire. Mémoires* (Paris 1989, *Hatıralar, Yüzyulumuzda Yalnız Yolculuğum*, trc. Cemal Aydın, İstanbul 2005), *Intégrismes* (Paris 1990, *Entegrizm*, trc. Kâmil Bilgin Çileçöp, İstanbul 1992), *Où allons-nous?: an 2000 moins 10* (Paris 1990), *Les fossoyeurs. Un nouvel appel aux vivants* (Paris 1992), *Avons-nous besoin de Dieu?* (Paris 1993), *Souviens-toi, brève histoire de l'union soviétique* (Paris 1994), *Perotino guerre de religion? Le débat du siècle* (Paris 1995), *Droit de réponse: réponse au lynchage médiatique de l'abbé Pierre et de Roger Garaudy* (Chennevières-sur-Marne 1996), *Grandeur et décadence de l'İslam* (Paris 1996, *Yaşayan İslâm*, trc. Mehmet Bayrakdar, İstanbul 2000), *Les mythes fondateurs de la politique israélienne* (Chennevières-sur-Marne 1996, *İsrail Mitler ve Terör*, trc. Cemal Aydın, İstanbul 1996), *Les Etats-Unis: avant-garde de la décadence* (Paris 1997, *Çöküşün Öncüsü ABD*, trc. Cemal Aydın, İstanbul 1997), *Mes témoins* (Paris 1997, *Şahitlerim*, trc. Cemal Aydın, İstanbul 2006), *L'avenir: mode d'emploi* (Paris 1998), *Le procès de la*

liberté (Paris 1998, Jacques Vergés ile birlikte), *Le procès du sionisme israélien* (Paris 1998), *XXIe Siècle. Suicide planétaire ou résurrection* (Paris 2000), *Le mythe américain?* (yazarın doğrudan Cemal Aydın'a gönderdiği çalışması, *Amerikan Efsanesi*, trc. Cemal Aydın, İstanbul 2002), *Le terrorisme occidental* (Paris 2004, *Batı Terörü*, trc. Ayşe Meral, İstanbul 2007).

BİBLİYOGRAFYA :

R. P. Cottier, *Chrétiens et marxistes. Dialogue avec Roger Garaudy*, Paris 1967; Cl. Glayman, *Garaudy par Garaudy*, Paris 1970; S. Perotino, *Garaudy*, Paris 1974; Salim Bustros, *Socialisme, christianisme et libération de l'homme dans la pensée de R. Garaudy*, Louvain 1976; M. Bijvoet, *Le marxisme du XXe siècle et le dialogue avec les chrétiens chez R. Garaudy*, Liège 1978; R. Goulon, *L'itinéraire spirituel de Roger Garaudy*, Metz 1983; Adnân Sa'deddin, *Hivâr ma'fa'l-üstâz Recâ' Cârûdî*, Kahire 1983; Ermine es-Sâvî – Abdülazîz Şeref, *Recâ' Cârûdî ve hağâretü'l-İslâm*, Kahire 1984; V. Geiger, *Garaudy et le dialogue des civilisations*, Frankfurt 1984; M. Osman el-Haşîf, *Limâzâ eslemtû: Nişfü karnin mine'l-baħş 'ani'l-haķiķa*, Kahire 1986; D. A. G. Fernandez, *L'évolution de la pensée de Garaudy*, Pontevedra 1988; M. Prazan – A. Minard, *Roger Garaudy*, Paris 2007; <http://rogergaraudy.blogspot.com/2011/02/philosophical-itinerary-of-roger.html>.

CEMAL AYDIN

GAZİ ÖMER BEY CAMİİ ve TÜRBESİ

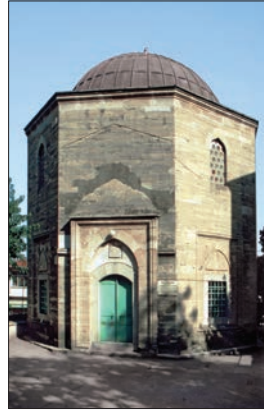
Malkara'da
XV. yüzyıla ait cami ve türbe.

Tekirdağ'ın Malkara ilçesi merkezinde çarşı içinde bulunan yapı, cümle kapısının üzerinde yer alan dört satırlık sülüs yazılı kitâbedeki kayda göre 893 (1488) yılında inşa edilmiştir. Bânisi Osmanlı akıncı beylerinden Gazi Turahan Bey'in oğlu Ömer Bey'dir. Turahan Bey'in Trakya'nın birçok yerinde hayratı mevcuttu ve bunların bir kısmını Malkara'daki arazi, dükkân, değirmen teşkil ediyordu. Kendisinin yine Malkara'da yaptırdığı cami ile medrese günümüze ulaşmamıştır. Turahan Bey'in ölümünün ardından Uzunköprü'ye bağlı Kırkkavak köyünde kurduğu vakfın yönetimini Ömer Bey devralmıştır. Bu durumla bağlantılı olarak Ömer Bey'in babasının yaptırdığı eski binayı yıktırıp yerine yeni bir cami inşa ettirmiş olması mümkündür. 2005 yılında caminin son cemaat yerine özgün mimari şekli verilmiş, harim iç duvarının sıvaları temizlenmiş, minaresi tamir edilmiş, türbe de temizlenerek sağlanmıştır.

Ömer Bey Camii sütunlu bir son cemaat yerini takip eden tek kubbeyle örtülü ibadet mekânından meydana gelir. Tamamı düzgün kesilmiş sarımsı renkli küfeki taşından inşa edilmiştir. Üç bölümlü bir revak oluşturan son cemaat yeri dört adet mermer sütuna dayanan ve üzeri yarım çapraz tonozlarla iki yandan beslenen kubbelerle örtülüdür. Tehlike arzettiğinden sütunların çevresi kesme taş bloklarla örülerek pâyeye getirilmiş, revakın yan kemerlerinin içi doldurulmuşken son restorasyon sırasında bu bölüm orijinal durumuna çevrilmiş, sütun gövdeleri madeni çemberlerle güçlendirilmiştir. Cümle kapısı yapının ana ekseninde olmayıp sağa doğru kaydırılmış, bunun sol yanına iki pencere ile arasına bir mihrâbiye yerleştirilmiştir. Etrafı silmelerle çevrilererek palmet sırası ile taçlandırılmış olan cümle kapısı sivri kemerli bir nişin içinde yer alır.

Harim kareye yakın bir plana sahiptir ve iç boyutları 10,10 x 9,90 metredir. Masif duvarlar üzerine geçişleri pandantiflerle sağlanmış sekizgen kasnaklı kubbesi kuruşun kaplıdır. Taş mihrabı, iri mukarnaslı kavsarası olan beş kenarlı bir nişten ibaret sade görünümlü bir örnektir. Aynı sadelikteki bir tepelik mihrabı taçlandırır. Mermer minberi, kapısının üzerinde bulunan rûmîlerle kapı çerçevesindeki geometrik

Gazi Ömer Bey
Türbesi –
Malkara /
Tekirdağ

kabartmalar hariç gösterişsizdir. Caminin cephelerine iki sıra halinde açılan ikişer pencerenin dışında kasnakta da dört adet pencere vardır. Alt sıradaki pencereler dikdörtgen söveli, alınlıkları sivri kemerli, üst sıradakilerle kasnakdaki pencereler sivri kemerli ve alçı şebekelidir. Harimin kuzeybatı köşesinden merdivenle ulaşılan kadınlar mahfeli iki sütunla desteklenmiştir. Yapının tek şerefeli taş minaresi harim kısmının batı köşesine dışarıdan bitişiktir. Kare kesitli bir kaidenin üzerinde onikigen gövdeli ve şerefe altı stalaktitlidir. Bu caminin yanında daha başka yapıların olup olmadığı bilinmemektedir.

Ömer Bey'in türbesi avluda caminin hemen sol (kuzeydoğu) tarafında yer alır. Kapısı üzerindeki alınlığın içinde bulunan sülüs yazılı üç satırlık kitâbe 908 (1502) tarihli. Ömer Bey doksan altı yaşında iken 908 Rebülâhîrinde (Ekim 1502) vefat etmiştir (*Oruç Beğ Tarihi*, s. 220); türbenin hangi tarihte yapıldığı tam olarak bilinmez. Sekizgen gövdeli, üzeri kubbe ile örtülü olan türbenin yapımında düzgün kesilmiş küfeki taşı kullanılmıştır. Kapısının ön kısmında bir revak olduğuna dair izlere (kemer bingi başlangıçları) rastlanılır. Kapının bulunduğu cephenin dışında türbenin diğer yüzlerinde altı üstlü birer pencere vardır. Bunlardan alt sıradakiler dikdörtgen söveli, sivri alınlıklı ve lokmalı, üsttekiler sivri kemerli ve alçı şebekelidir. Türbenin içinde sadece Ömer Bey'in taş sandukası mevcuttur. Yapılan son restorasyonlar neticesinde her iki yapı temiz ve bakımlı hale getirilmiş olup halen ibadet ve ziyarete açık durumdadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Oruç Beğ Tarihi: Giriş, Metin, Kronoloji, Dizin, Tıpkıbasım (haz. Necdet Öztürk), İstanbul 2007, s. 220; Gökbilgin, *Edirne ve Paşa Livâsı*, s. 342; Ayverdi, *Osmanlı Mi'mârîsi IV*, s. 816; Yüksel, *Osmanlı Mi'mârîsi V*, s. 327-331, rs. 484-494, şekil 105.

ENİS KARAKAYA

GAZNEVÎ, Abdüssamed b. Mahmûd (عبد الصمد بن محمود الغزنوي)

Ebü'l-Feth Abdüssamed b. Mahmûd
b. Yûnus el-Gaznevî el-Hanefî
(ö. 487/1094'ten sonra)

Müfessir, Hanefî fakihî.

Hayatına dair kendisinin verdiği dışında fazla bilgi yoktur. 436'da (1044-45) Ebû Nasr Muhammed b. Ahmed b. Muhammed b. Şebîb el-Kâğıdî'den icâzetle tefsir dersi almış ve tefsirini 487'de (1094) tamamlamıştır (*Tefsîrü'l-Kur'âni'l-ʿazîm*, Süleymaniye Ktp., Mihrişah Sultan, nr. 26, vr. 648^a). Ayrıca tefsir okuduğu hocaları arasında Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed b. Talha en-Nâşibânî ve Ebû Ca'fer Muhammed b. Mekki b. Hüseyin el-Hayyûnî'nin isimlerini zikreder. Bazı tefsir kaynaklarını ise amcası Kâdilkudât Ebû Süleyman Dâvûd b. Yûnus b. Muhammed'den ve babası Kâdilkudât Ebû'l-Kâsım Mahmûd b. Yûnus'tan okuduğunu söyler (*a.g.e.*, vr. 648^{a-b}). Gazneliler döneminin ünlü tarihçisi Muhammed b. Hüseyin el-Beyhakî, Kâdilkudât Ebû Süleyman Dâvûd b. Yûnus'un, kardeşi Mahmûd ile birlikte Sultan Mahmud'un Gazne'de yaptırdığı bir medresede yetişen, devrin seçkin âlimlerinden biri olduğunu kaydeder (*Târîh*, s. 213.). Gaznevî nisbesiyle anılması, ayrıca babası ve amcasının Gazne'de yetişmiş olması Abdüssamed'in de burada yaşadığını gösterebilir. Kâdilkudât unvanları ile dikkat çeken babası ve amcasından tefsir dersleri alması, aynı şekilde kâdî unvanıyla zikredilen oğlu Yahyâ b. Abdüssamed'in babasının tefsirini nakletmesi (Kureşî, III, 430) Gaznevî'nin ilim ehli bir aileye mensup olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca tefsirinde isminin başında "şeyhü'l-imâm, rûknü'l-İslâm, şemsü'l-eimme, sirâcü'l-enâm" ve özellikle "kâdilkudât" şeklinde unvanlar zikredilmesi (Gaznevî, Süleymaniye Ktp., Mihrişah Sultan, nr. 24, vr. 1^b; Beyazıt Devlet Ktp., nr. 562, vr. 1^b; TSMK, III. Ahmed, nr. 84, vr. 1^a) onun devrinin ileri gelen âlimleri arasında yer aldığına işaret eder.

Gaznevî'nin günümüze ulaşan tek eseri olan *Tefsîrü'l-fuḫahâʿ ve tekzîbü's-süfehâʿ* fikhî yönüyle dikkat çeken bir dirâyet tefsiridir. İki tam (Süleymaniye Ktp., Mihrişah Sultan, nr. 24, 25, 26; Beyazıt Devlet Ktp., nr. 562), ikisi eksik (TSMK, III. Ahmed, nr. 84; Hizânetü'l-Karaviyyîn, nr. 49) olmak üzere dört nüshası bulunan

Gazi Ömer Bey Camii – Malkara / Tekirdağ

